

TÜRK ANTARKTİK BİLİM PROGRAMI YOL HARİTASI ÇALIŞTAY RAPORU

18-19 KASIM 2013, İSTANBUL, TÜRKİYE

Türk Deniz Araştırmaları Vakfı tarafından düzenlenen “Türk Antarktik Bilim Programı Yol Haritası Çalıştayı”, 18-19 Kasım, 2013 tarihlerinde İstanbul Deniz Ticaret Odası’nda gerçekleştirildi. Çalıştay yerli ve yabancı davetli uzmanların katılımı ile gerçekleştirildi. Katılımcı listesi ektedir.

ÖNERİLER

Türk Antarktik Programı’nın gelişiminin desteklenmesi, hak sahipleri ile koordinasyonun sağlanması ve yönlendirilmesi için Ulusal bir komitenin/komisyounun oluşturulması.

1. BİLİM PROGRAMI

Uzun dönemli bir Antarktik bilimsel stratejisinin ve bilim programının oluşturulması gerekmektedir.

TÜBİTAK Antarktika programına öncelik ve destek sağlamalıdır. TÜBİTAK bütçeyi paylaşmalıdır. Programın farklı bileşenleri devletin farklı birimleriyle görüşülmelidir. Bununla birlikte programın gerçekleştirilmesi ve tamamlanması tek bir otorite tarafından yürütülmelidir.

Kapsamlı bir altyapı oluşmasını bekleyerek Türk Antarktik Bilim Programı’nın (TABP) başlatılmasını geciktirmeye gerek yoktur. Program, genç bilim insanlarının Uluslararası Antarktik bilimsel organizasyonu SCAR’ın projelerinde yer almaları yoluyla, uluslararası işbirliklerine dahil olunarak başlatılabilir. Bunlar TABP’nin başlatılması için önemli gereksinimlerdir ve sonraki adımları iyileştirici özelliktedir.

Birçok bilimsel disiplinin geliştirilmesi yürütülebilecektir; bununla birlikte deniz bilimlerinin öncelikli disiplin olacağı düşünülmektedir.

Programın detaylı bir şekilde yazılması gerekmektedir ve programın bütün önerilere açık olduğu belirtilmelidir.

Türkiye’nin SCAR üyesi olması önerilmiştir. Bu süreç Ulusal ICSU Üyesi kuruluşun (TUBİTAK) bir delege göstermesiyle başlatılmalıdır. Bu işlem için son tarih 1 Mart, 2014’tür.

2. LOJİSTİK ve ALTYAPI

ARAŞTIRMA ÜSSÜ

o Yer seçimi

Yer seçimi oldukça detaylı inceleme ve fizibilite çalışmaları gerektirmektedir. Antarktika’da mevcut kurulu araştırma üsleri, uluslararası deneyimler hakkında bilgi sahibi olunması için çalışılmalıdır. Bilgi toplama süreci Antarktika seyahatleri planlanmadan önce, toplantılar ve ülke/enstitü ziyaretleri yoluyla gerçekleştirilmelidir. SCAR Antarctica Science Horizon Scan Toplantısı’nın (Nisan 2014) sonuçlarının (Ağustos 2014) gözönünde bulundurulması önerilmiştir.

Türkiye’nin yürüteceği tüm araştırma üssü faaliyetleri Çevre Protokolü’ne uymalıdır.

Temel unsurlar şunlardır:

- Hedeflenen araştırma faaliyetleri için coğrafi uygunluk
- Üssün konumunun güvenli demirleme yeri sağlaması ve kuzeydoğu rüzgarlarından korunaklı olması
- Diğer araştırma üslerine mesafe; işbirlikleri ve destekler

- Altyapı ve operasyon masrafları
- Lojistik ve ikmal
- Yaz dönemi ya da yıl boyu operasyon yapılması
- Çevre etki değerlendirilmesi

3. ARAŞTIRMA GEMİSİ

Çok amaçlı bir kutup araştırma gemisi için fizibilite çalışmaları hızla başlatılmalıdır. Sahipliği ve operasyonel otorite belirlenmelidir.

Kutup araştırma gemisinin yıl boyunca verimli olarak kullanılabilmesi için kutup araştırmaları dışı aktivitelerin dahil olduğu bir iş planı oluşturulmalıdır.

Mevcut ulusal gemi seçenekleri (askeri araştırma gemileri dahil) muhtemel çözümler için bütün yönleriyle (yasal, güvenlik vb.) incelenmelidir.

Araştırma üssünün ve gemisinin inşasından önce Türkiye'nin Antarktik araştırmalarına katkısını güçlendirmek için bir araştırma seferi planlanabilir.

4. BÜTÇENİN AYRILMASI

Başlangıç olarak on yıllık bütçe Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından garantilenmelidir. Antarktik araştırmalarına uzun dönemli yatırımlar Antarktika Antlaşması Danışman Üye statüsü kazanmak için oldukça önemlidir.

5. YASAL KONULAR

ULUSAL:

TUBİTAK Türk Antarktik Programını yürütmesi için resmi olarak görevlendirilmelidir.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Madrid Protokolü'nü kabul etmektedir.

ULUSLARARASI:

Madrid Protokolü'nün kabul edilmesi Antarktika'da araştırma yapma isteğinin gösterilmesine katkı sağlayacaktır.

Tüm Antarktik aktiviteler ve ilgili bilgi Bilgi Paylaşım Sistemi'ne rapor edilmelidir.

Yeni bir üssün inşa edilmesi için Çevre Koruma Komitesi'nin onaylayacağı detaylı bir Çevresel Değerlendirme gerekmektedir.

6. ULUSLARARASI İŞBİRLİKLERİ

Bir Türk delegasyonunun Mayıs 2014'de, Brezilya'da gerçekleşecek Antarktika Antlaşması Danışmanlık Toplantısı'na (ATCM) katılması önerilmiştir.

Bu fırsat Türkiye'nin Antarktika araştırmalarına katılma isteğinin görünürlüğünün artırılması, diğer temsilcilerle bir araya gelmesi, bilgi paylaşımı ve iletişimin güçlendirilmesi için değerlendirilmelidir.

Türk bilim insanlarının mevcut işbirliklerini yoğunlaştırması ile ilgili uluslararası konferans ve çalıştaylara (örneğin; Ağustos 2014 SCAR Toplantıları ve Açık Bilim Konferansı) katılmaları önerilmiştir. Türk araştırmacılar, Türkiye'nin Antarktik araştırmalarına katılım seviyesini yükseltmek için Antarktik saha çalışmaları, uluslararası değişim programları ve uluslararası projelere katılmaları konusunda desteklenmelidir.